

Avd. för Socialtjänst, utbildning och arbetsmarknad,
Avd. för arbetsgivarpolitik
Anna Tornberg, Somia Frej

Utbildningsdepartementet

Tid för undervisningsuppdraget –åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet (SOU2025:26)

SKR:s sammanfattande ställningstaganden

- SKR tillstyrker förslagen att stryka ordet fortlöpande ur formuleringar i skollag och läroplan som rör information till vårdnadshavare, men är tveksam till att skriva in ”vid tillfällen som bestäms av förskolan, fritidshemmet eller skolan.”
- SKR tillstyrker i huvudsak förslaget att minska antalet utvecklingssamtal till ett per läsår i de skolformer som idag har två utvecklingssamtal per läsår.
- SKR avstyrker förslaget att ta bort möjligheten att föra in omdömen om elevens utveckling i övrigt i den skriftliga individuella utvecklingsplanen.
- SKR tillstyrker förslaget att utreda användningen av digitala system i särskild ordning, men har vissa synpunkter och medskick.
- SKR tillstyrker förslaget att flytta bestämmelsen om kränkande behandling till 6 kap. skollagen.
- SKR tillstyrker att ändra anmälningsskyldigheten till en informationsskyldighet, och tillstyrker även förslaget att inte särskilt peka ut förskollärare och lärare som ansvariga. Det är rimligt att all personal har ett sådant ansvar. Att begränsa informationsplikt och utredning till det som är allvarligt eller upprepat är dock förenat med vissa risker.
- SKR delar bedömningen att regelverket kring kränkande behandling behöver ses över i sin helhet.
- SKR avstyrker förslagen om att i lagstiftning reglera både omfattningen av förskollärares och lärares undervisningstid och tid för planering och uppföljning.

Allmänna ståndpunkter

SKR välkomnar ambitionen att minska den administrativa bördan för att frigöra tid för förskollärares och lärares undervisningsuppdrag. Det är viktigt att förslagen i både denna och andra utredningar minskar tid som tar fokus från barns och elevers lärande och kunskapsutveckling.

SKR konstaterar att utredningen sätter fokus på flera områden som är administrativt belastande. SKR bedömer att flera av förslagen kan frigöra tid, men det är svårt att överblicka hur mycket och hur detta relaterar till eventuella regleringar av arbetstiden. Dessutom behöver hänsyn tas till den tekniska utveckling, inte minst den snabba utvecklingen av AI påverkar redan idag lärares planering, uppföljning och administrativa uppgifter.

Samtidigt är den tid som frigörs ojämnt fördelad mellan lärargrupperna. De förslag som syftar till minskad administration – även när de omfattar samtliga skolformer – tar oftast sin utgångspunkt i det som är angeläget för lärare i grund- och gymnasieskolan. Det behövs därför ytterligare analys av vilka åtgärder som skulle frigöra mest tid för undervisning i förskola och fritidshem.

SKR ser också att flera av förslagen innehåller en detaljnivå som ingriper i kommunala självstyret samt rektors möjligheter att leda och fördela arbetet. Denna detaljnivå gör det också svårt för huvudman och rektor att anpassa organisationen till lokala behov och förutsättningar. I synnerhet blir det svårt att hantera vid mindre enheter och hos mindre huvudmän. Detta gäller framför allt i de förslag som rör regleringar av förskollärares och lärares arbetstid.

Flera av utredningens förslag och bedömningar kan få betydande konsekvenser för barn och elever. SKR anser att det måste ses som en brist i denna utredning att fokus har varit så ensidigt på lärares perspektiv och uppfattningar. SKR ifrågasätter utredningens uppfattning att det inte råder någon motsättning mellan lärarperspektivet och barn- och elevperspektivet. Även om perspektiven kan sammanfalla finns många exempel på när de inte gör det.

Avsnitt 6.3 Förslag om att informera om utveckling

Utredningen föreslår en förändring i 3 kap. 3 § skollagen, som innebär att vårdnadshavare för ett barn i förskolan, och eleven och elevens vårdnadshavare i vissa skolformer samt fritidshemmet, ska informeras om barnets eller elevens utveckling vid tillfällen som bestäms av förskolan, fritidshemmet eller skolan.

SKR anser liksom utredningen att det i vissa fall ställs alltför höga krav på lärares tillgänglighet samt att förskollärare och lärare ska kunna bedöma när och hur information ska förmedlas till vårdnadshavare. SKR instämmer därmed i intentionen bakom den föreslagna förändringen.

Det finns dock en risk att formuleringen ”vid tillfällen som bestäms av förskolan/skolan” blir onödigt rigid och i stället tolkas som mer formaliserad, särskilt när det gäller de yngre barnen och eleverna samt elever i den anpassade grundskolan, där information till vårdnadshavare ofta sker informellt i samband med hämtning och lämning. SKR förespråkar därför att paragrafen ändras genom att enbart ta bort ordet fortlöpande.

Utredningen föreslår dessutom ändringar i de olika läroplanerna, som innebär att ordet fortlöpande tas bort från flera formuleringar som handlar om att informera eller föra samtal med föräldrar och vårdnadshavare.

SKR tillstyrker dessa förslag.

Avsnitt 6.4 Förslag om att minska antalet utvecklingssamtal till minst ett per läsår

Utredningen föreslår att utvecklingssamtal ska äga rum minst en gång per läsår i de skolformer som idag har två utvecklingssamtal per läsår.

SKR tillstyrker i huvudsak förslaget och ser att det kan frigöra tid för lärares undervisningsuppdrag, men det är samtidigt viktigt att det inte medför negativa konsekvenser för elever. Det är positivt att undantag medges för de elever som behöver fler samtal, men svårt att överblicka hur många undantag som kan komma krävas, exempelvis i den anpassade grundskolan.

Avsnitt 6.5 Förslag om skriftliga kunskapsutvecklingsplaner

Utredningen föreslår att den skriftliga individuella utvecklingsplanen byter namn till skriftlig kunskapsutvecklingsplan samt att möjligheten att föra in omdömen om elevens utveckling i övrigt tas bort.

SKR avstyrker förslaget. Det bör även i fortsättningen finnas en möjlighet för skolan att föra in omdömen om elevens utveckling i övrigt.

SKR tolkar författningsförslagen som att eventuella överenskommelser på utvecklingssamtalet som rör elevens sociala utveckling fortsatt ska dokumenteras. Detta berörs dock inte i motivtexterna, vilket gör det för att det kan tolkas som osäkert hur kopplingen mellan utvecklingssamtalet och kunskapsutvecklingsplanen ska se ut när det gäller elevens utveckling i övrigt. Detta bör därför förtydligas om förslaget att ta bort omdömen om elevens sociala utveckling genomförs.

Avsnitt 6.7 Förslag om att användningen av digitala system och verktyg i skolväsendet ska utredas

Utredningen föreslår att användningen av digitala system och verktyg för information och dokumentation i skolväsendet ska utredas i särskild ordning.

SKR tillstyrker förslaget, men har vissa synpunkter och medskick till de områden som föreslås utredas.

- För att minska det administrativa dubbelarbetet och i övrigt underlätta administrationen anser SKR att det behövs ett konkret och nationellt arbete kring ett samlat digitalt ekosystem för skolväsendet. Det krävs också en tydlig ansvarsfördelning för den digitala infrastrukturen.
- Det finns vissa rättsliga hinder för att minska administrationen inom skolan. Såväl SKR som Myndigheten för digital förvaltning (Digg) har tagit fram förslag på åtgärder som en kommande utredning kan utgå från, varav ett handlar om digital betygssignering som betydligt skulle minska den administrativa bördan för skolans professioner.
- Behovet av tydliga och funktionella tekniska standarder är stort och staten behöver ta ett större ansvar för att lämpliga standarder tas fram. Det är idag svårt för skolhuvudmän att på ett kostnadseffektivt och tekniskt sätt styra över dataflöden mellan och inom system. Det krävs stor kompetens vid upphandling och beställning av IT-system för att få en leverans där data i och mellan system kan flöda sömlöst.
- Ett helhetsgrepp behövs så att skolväsendet inte skiljer sig från övrig offentlig förvaltning. Idag har Digg mandatet att meddela

föreskrifter om nationella interoperabilitetslösningar som den offentliga förvaltningen ska tillämpa när den delar data.

Avsnitt 7.4 Förslag om att minska krav på dokumentation och tydliggöra personalens ansvar att agera

Utredningen föreslår att paragrafen om att aktivt motverka kränkande behandling flyttas från 1 kap. till 6 kap. skollagen, samt formuleras om i syfte att förtydliga att ansvaret innefattar att uppmärksamma och agera för att hantera alla former av kränkande behandling.

SKR tillstyrker förslaget. Förändringarna behöver dock jämkas med förslag på området i andra utredningar.

Utredningen föreslår att personalens anmälningsskyldighet ändras till en informationsskyldighet samt att lärare och förskollärare inte särskilt pekas ut som ansvariga för att informera rektor. Informationsskyldigheten infaller endast om den kränkande behandlingen är allvarlig eller upprepade, eller om barnet eller eleven anser sig utsatt för kränkande behandling av någon i personalen.

SKR tillstyrker förslaget att ändra anmälningsskyldigheten till en informationsskyldighet, samt att inte särskilt peka ut förskollärare och lärare som ansvariga. Det är rimligt att all personal har ett sådant ansvar.

SKR ser dock att det begränsningen av informationsskyldigheten till allvarliga eller upprepade kränkningar är förenad med vissa risker. Det kan vara olika medarbetare som får kännedom om kränkningar, och om till synes isolerade händelser inte dokumenteras eller förs vidare till rektor finns risken att upprepningar inte uppmärksammas. När det gäller bedömningen av vad som är allvarligt är det viktigt att bedömningen inte blir godtycklig. Dessutom är det angeläget att hänsyn tas till barns och elevers ålder och mognad, något som också kan behöva tydliggöras i lagstiftning. Att bedöma kränkningar som avser de yngsta barnen i förskolan eller elever i anpassad utbildning skiljer sig väsentligt mot kränkningar där äldre elever är inblandade.

Det är viktigt att understryka att lättnader i kravet på att informera rektor ska frigöra tid för att uppmärksamma och agera mot kränkande behandling.

Det handlar därmed inte i första hand om tid som frigörs för undervisningsuppdraget.

Utredningen föreslår att skyldigheten att anmäla, utreda och åtgärda fall av kränkande behandling begränsas till sådant som sker i verksamheten, i stället för i samband med verksamheten.

SKR tillstyrker detta förslag. Kravet på att utreda händelser i samband med verksamheten har medfört orimliga krav på skolor, som bland annat förväntas utreda vad som skett i sociala medier på elevers fritid.

Avsnitt 7.5 Bedömningar om behov av vidare utredning och åtgärder

Utredningen bedömer att reglerna om åtgärder mot kränkande behandling behöver ses över i sin helhet och samordnas bland annat med regler om trygghet och studiero samt arbetet mot diskriminering. Utredningen bedömer även att barn- och elevombudets roll samt möjligheterna att få skadestånd behöver utredas vidare.

SKR delar utredningens bedömning att regelverket om kränkande behandling som det är utformat idag är mycket dokumentationsdrivande och behöver ses över i sin helhet.

Utöver de områden som utredningen anger anser SKR att det även kan finnas anledning att se över om och hur regelverket bör ålders- och skolformsanpassas. Dessutom kan denna utrednings förslag att begränsa informationsskyldigheten till allvarliga och upprepade kränkningar, av skäl som anges ovan, ingå i en sådan översyn.

Avsnitt 8 Ramar för undervisningsuppdraget

Övergripande synpunkter

SKR vill framhålla betydelsen av att styrningen av förskola och skola sker med utgångspunkt i att barn och elever ges en god och likvärdig utbildning och undervisning. Förskollärares och lärares möjligheter att planera och följa upp är en viktig del i detta. Därför ser SKR behov av att föra samtal med regeringen om vilka regleringar som anses relevanta och nödvändiga och vad som bäst omhändertas i lagstiftning respektive i kollektivavtal.

Som förslagen i betänkandet är utformade skulle de hämma möjligheterna att organisera förskolan och skolan på det sätt som de lokala behoven och förutsättningarna kräver. Verksamheten behöver kunna organiseras utifrån till exempel elevers och lärares olika behov och hur stora barn- och elevgrupperna är i den egna verksamheten. Regelverket bör även vara tillräckligt flexibelt för att inte försvåra förändringar i organisationen när behoven förändras. Rektor behöver kunna styra resurserna inom skolan effektivt och ändamålsenligt, utifrån barns och elevers bästa och utifrån ett helhetsperspektiv som även inkluderar andra yrkesgrupper, bland annat elevhälsan.

SKR:s principiella uppfattning är att frågor om arbetstider och arbetsvillkor tas om hand inom ramen för den svenska modellen, dvs i kollektivavtal mellan parterna på svensk arbetsmarknad. Utredningens förslag innebär ett tydligt avsteg från detta.

SKR ser att förslagen till regleringar av lärares arbetstid innehåller en detaljnivå som inskränker arbetsgivarens arbetsledningsrätt och ingriper i kommunala självstyret. Det försvårar möjligheten för huvudmannen att ta det ansvar som ålagts huvudmannen. Denna detaljnivå gör det också svårt för huvudman och rektor att anpassa organisationen till de behov som finns i kommunen och på den specifika skolan eller klassen. I synnerhet blir förslagen svåra att hantera vid små skolor och hos mindre huvudmän.

Förskollärares och lärares arbetsmiljö och arbetsbelastning är viktiga frågor för SKR. SKR:s bedömning är att detaljnivån i utredningens förslag inte svarar mot hur arbetstider regleras på arbetsmarknaden i övrigt, vare sig i lagstiftning eller i kollektivavtal.

Därutöver leder förslagen till att behovet av undervisande förskollärare, lärare och annan personal ökar i hela landet. Ett ökat personalbehov kommer dessutom hårdast drabba kommuner med redan låg tillgång till legitimerade och behöriga lärare.

En utgångspunkt i utredningen är att förslagen ska kunna tillämpas oavsett vilket kollektivavtal och vilken arbetstidsmodell lärarna omfattas av. Utredningen har dock inte redogjort för de konsekvenser som regleringarna får i förhållande till de nu gällande kollektivavtalen. Det gäller i synnerhet de särskilda bestämmelser om arbetstider som omfattar majoriteten av de lärare som träffas av förslagen om undervisningstak, det vill säga Bilaga M till Allmänna bestämmelser (AB).¹

¹ Huvudöverenskommelse med OFR:s förbundsområde Lärare, som tecknas mellan SKR, Sobona och Sveriges Lärare. Allmänna bestämmelser (AB) och Bilaga M ingår i huvudöverenskommelsen HÖK 25 med Sveriges Lärare.

SKR:s uppfattning är att den föreslagna kombinationen av undervisningstak och faktor för planering och uppföljning inte är förenlig med nuvarande villkor i Bilaga M om reglerad arbetstid respektive förtroendearbetstid samt tid för kompetensutveckling. Förslagen i kombination med kollektivavtalet skulle innebära en uppstyckning av lärares tid som i praktiken blir omöjlig för såväl rektor som lärare att hantera.

En uppdelning och begränsning av mängden arbetstid till olika specifika arbetsuppgifter riskerar att förhindra det övergripande syftet – att eleverna ska få en god utbildning och lärarna en god arbetsmiljö. Dessutom riskerar hanteringen bland annat att skapa olika ”pottar” för övertid, samt bli administrativt betungande, tvärtemot utredningens syfte. Denna administration blir aktuell såväl vid långsiktig tjänsteplanering som varje gång det sker en förändring i bemanning eller plötsliga händelser, något som nästan dagligen kan påverka en skolas vardag.

Avsnitt 8.2 Förslag om att lärares och förskollärares undervisningsuppdrag regleras

Utredningen föreslår att lärares och förskollärares undervisningsuppdrag ska definieras i skollagen. I undervisningsuppdraget ingår undervisning samt planering och uppföljning av undervisningen.

SKR avstyrker den föreslagna definitionen då den kan leda till en alltför snäv begränsning av förskollärares och lärares uppdrag. Om en definition ska införas behöver den vara bredare och bland annat omfatta utveckling av undervisning. Det finns viktiga uppgifter som enligt utredningen läggs i kategorin övrig tid som är nära kopplade till, och relevanta för, undervisningsuppdraget och bör utföras av förskollärare och lärare.

Om definitionen av undervisningsuppdraget exkluderar dessa uppgifter är risken överhängande att de trängs ut av andra arbetsuppgifter som inte nödvändigtvis är viktigare för undervisningens kvalitet.

SKR:s uppfattning är att utvecklingen av undervisningen som en del i det systematiska kvalitetsarbetet ingår i förskollärares och lärares undervisningsuppdrag. Kompetensutveckling är ett annat exempel som är nära knutet till undervisningen och dess utveckling. Den 1 september införs ett professionsprogram för förskollärare, lärare och rektorer. Det är svårt att bedöma hur professionsprogrammet kommer att påverka hur tiden för kompetensutveckling kommer att behöva fördelas mellan olika förskollärare och lärare. SKR konstaterar att utredningen inte har berört hur

införandet av professionsprogrammet kan hanteras inom ramen för förslagen.

Utredningen föreslår en högsta omfattning av lärares undervisningstid, som ska regleras inom olika intervaller för olika skolformer.

SKR avstyrker förslaget och noterar även att förslaget är underfinansierat. Detta är den del som är mest problematisk i betänkandet samt skulle ge flest oönskade konsekvenser på grund av den statiska utformningen.

Rektor behöver ha möjligheter att omfördela arbetsuppgifter utifrån situationer som uppkommer i verksamheten. Förslaget leder till att rektors arbetsledningsrätt blir kringskuren på ett sätt som blir särskilt svårt att hantera vid mindre enheter samt hos mindre huvudmän. För lärare som undervisar vid flera skolenheter kan situationen bli än mer komplex.

SKR ifrågasätter att ett tak ens behövs om förslaget till faktor för planering och uppföljning införs. SKR anser att en faktor indirekt redan innehåller ett tak för undervisning, med fördelen att det blir betydligt lättare att ta hänsyn till lärares individuella behov och förutsättningar.

Dessutom konstaterar SKR att enligt TALIS 2018, det vill säga samma undersökning som utredningen utgår från, lägger lärare i Sverige redan en betydligt mindre andel av sin arbetstid på undervisning än OECD-genomsnittet, samt även en mindre andel än lärare i de flesta andra nordiska länderna.

Som förslaget är utformat innebär taket att det saknas möjlighet för rektor att vid behov prioritera om; exempelvis ge en lärare i uppdrag att undervisa något mer än taket för undervisning men frigöras från andra uppgifter. I förlängningen innebär det att om en skola har behov av exempelvis ytterligare 10 timmars undervisning inom idrott och hälsa under läsåret, som inte kan omfördelas till andra lärare på grund av både behörigheter och konstruktionen med tak för undervisning, behöver ytterligare en lärare anställas. Eftersom det råder skolplikt har elever alltid rätt till sin undervisningstid enligt timplanen, oavsett hur tillgången till lärare ser ut.

SKR ser att konsekvenser för olika sätt att lägga upp undervisningen inte har berörts tillräckligt. Bland annat kan konstruktionen försvåra möjligheten att arbeta i halvklass eftersom läraren riskerar att överskrida taket för undervisning. Motsvarande gäller exempelvis tvålärarskap, om undervisningstaket ska beräknas lika för båda lärarna.

Utredningen föreslår att tiden för lärares undervisningsuppdrag i berörda skolformer ska viktas med hänsyn till olika förutsättningar såsom elevgruppers storlek, antalet elever som läraren regelbundet möter i undervisningen, antalet elever i behov av särskilt stöd, samt andra omständigheter av betydelse.

SKR avstyrker förslaget. En anpassning till elevers förutsättningar i sig är en del av rektors ansvar att leda och fördela arbetet, och de faktorer som nämns är alla relevanta, men när viktningen sätts i relation till detaljreglerade undervisningstak bidrar det på ett orimligt sätt till rektors arbetsbörda och gör det dessutom svårare att ta hänsyn till elevers och lärares faktiska behov.

Utredningen föreslår att för planering och uppföljning av undervisningen ska det för skolformer från förskoleklass till kommunal vuxenutbildning avsättas tid som minst motsvarar undervisningen, samt ytterligare minst 10 procent av undervisningen för år 7 - 9 och motsvarande, och ytterligare minst 20 procent för gymnasieskolan och motsvarande.

SKR avstyrker förslaget. Omfattningen av en enskild lärares tid för de olika delarna i läraruppdraget avgörs bäst mellan lärare och rektor.

SKR ifrågasätter även varför den faktor som används för att beräkna tid för planering och uppföljning varierar på det sätt som föreslås, och i grova drag ger mer tid för planering och uppföljning ju äldre eleverna är. Komplexiteten i undervisningsuppdraget påverkas även av andra saker än bara ämnesdjup och ämnesprogression och det kan vara minst lika komplext att undervisa yngre barn/elever.

Faktorn tar inte heller i tillräcklig utsträckning hänsyn till att behovet av tid för planering och uppföljning är avhängigt antal elever i gruppen. Som faktorn är utformad nu innebär det att en lärare med undervisning i en klass med tio elever och en lärare med undervisning i en klass med 28 elever har samma faktor att utgå ifrån.

Ett annat exempel är att lärare som undervisar i samma ämne i till exempel en treparallell klass garanteras samma mängd planering som en lärare som undervisar tre lektioner i helt olika ämnen. Det behöver finnas en större möjlighet att anpassa faktorn till faktiska behov – även när det innebär en något lägre faktor. Att reglera lika innebär inte per definition varken mer likvärdiga förutsättningar eller uppdrag.

SKR ser mycket positivt på att utredningen på ett tydligt sätt pekar ut att tiden för planering och uppföljning för lärare kan utföras såväl enskilt som

tillsammans med andra lärare. SKR vill poängtera fördelarna med att lärare planerar och utvecklar undervisning tillsammans. Ett strukturerat samarbete mellan lärare är avgörande för att utveckla undervisningen, något som flera studier visar.² Samarbete mellan lärare samt mellan lärare och andra yrkesgrupper är även väsentligt för att se elevernas hela skolsituation.

SKR noterar att förslaget inte är finansierat enligt finansieringsprincipen, trots att det i hög grad kommer att medföra behov av utökad bemanning. Det är en tydlig konsekvens att många av de arbetsuppgifter som hamnar inom kategorin ”övrig tid” kommer att behöva genomföras av annan personal.

Utredningen föreslår att det vid heltidstjänstgöring i förskolan respektive fritidshemmet ska avsättas minst 5 timmar i veckan för planering och uppföljning

SKR avstyrker förslagen och noterar att de, trots att de utgör en helt ny reglering, inte är finansierade enligt finansieringsprincipen.

Det är givetvis viktigt att förskollärare i förskolan och lärare i fritidshem har möjligheter att planera och följa upp sin undervisning. Idag avgörs mängden tid för planering och uppföljning genom lokala kollektivavtal, riktlinjer, och/eller i överenskommelser mellan medarbetare och chef.

SKR ser att det i vissa fall har varit svårt att frigöra tillräckligt med tid för det mer komplexa uppdrag som förskollärarna och lärarna i fritidshem har fått. Detta bör ses i ljuset av tidigare förändringar i skollag och läroplaner, där dessa lärarkategoriernas ansvar för undervisning har tydliggjorts och ambitionsnivån har ökat utan att statliga resurser har avsatts.

Trots en välvillig ambition att göra förskollärares och lärares förutsättningar mer likvärdiga riskerar konstruktionen att spå på likvärdighetsproblem mellan förskolor och huvudmän som redan finns. I såväl förskola som fritidshem råder stora skillnader i förskollärary- respektive lärartäthet. Som exempel skulle regleringen innebära att i ett arbetslag bestående av tre heltidstjänster, som ansvarar för samma antal barn, kan det vara minst fem eller minst 15 timmar som ska avsättas till planering och uppföljning. Det blir då inte barnens och verksamhetens behov som styr, utan tillgången till legitimerade.

² Se bl. a. M. Jarl, U. Blossing & K. Andersson. *Att organisera för skolframgång: strategier för en likvärdig skola* (2017); S. Arora-Jonsson & E. Demir. *Beyond the silver bullet: unveiling multiple pathways to school turnaround* (2024).

SKR vill även i denna del understryka att det är positivt att utredningen lyfter betydelsen av att tiden för planering och uppföljning inrymmer såväl individuell som gemensam planering och uppföljning.

Till sist noterar SKR att utredningen inte har problematiserat vad heltidstjänstgöring i fritidshemmet innebär. De allra flesta lärare i fritidshem har, utöver sitt ansvar för undervisning i fritidshem en del av dagen, även uppgifter utanför fritidshemmets öppettider. Dessa kan variera stort beroende både på individuella och lokala förutsättningar. Många lärare i fritidshem undervisar i ämnen i grundskolan, medan andra har en fritidspedagogisk inriktning även under den timplanebundna delen av dagen, till exempel ansvar för rastverksamhet.

Avsnitt 8.3 Förslag om att förtydliga rektorns ansvar för förskollärares och lärares undervisningsuppdrag

Utredningen föreslår att det i samtliga läroplaner regleras att rektorn ansvarar för att förskollärare och lärare ska ges förutsättningar för att planera, genomföra och följa upp sin undervisning.

SKR tillstyrker förslaget. Att lärare ska ha förutsättningar för att genomföra sitt uppdrag ingår dock redan idag i rektorns ansvar för att besluta om skolans inre organisation samt genom arbetsmiljöansvaret.

Avsnitt 8.5 Huvudmän och rektorer ska ges stöd i att skapa förutsättningar för undervisningsuppdraget

Utredningen föreslår att Skolverket ges i uppdrag att ta fram stödmaterial som kan ge såväl stöd som inspiration i arbetet med att planera och organisera för förskollärares och lärares undervisningsuppdrag, samt för organisation av viktiga kringfunktioner.

SKR är tveksam till förslaget. Som tidigare framgått är SKR:s principiella uppfattning att det här är ett ansvar för parterna på svensk arbetsmarknad. Om utredningens förslag om regleringar av arbetstid trots allt genomförs i sin helhet blir det dock rimligt att staten genom Skolverket också ansvarar för att ge stöd i både hur förslagen ska tolkas såväl som tillämpas.

Avsnitt 9 Uppföljning och utvärdering av utredningens förslag

Utredningen föreslår att de föreslagna regleringarna av förskollärares och lärares undervisningsuppdrag, samt de regellättnader som föreslås för att freda tid för undervisningsuppdraget, ska följas upp och utvärderas.

Om utredningens förslag genomförs ser SKR positivt på förslaget att följa upp och utvärdera dem. SKR anser att större reformer i de flesta fall bör införas som försöksverksamhet och utvärderas innan en övergång till permanent lagstiftning.

Avsnitt 10 Ikraftträdande

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2027, utan övergångsbestämmelser.

SKR ser det som anmärkningsvärt att regleringarna av förskollärares och lärares undervisningsuppdrag föreslås genomföras så snabbt, utan tillräcklig finansiering och utan en plan för hur kompetensförsörjningen ska lösas. Det uppstår ett omfattande behov av fler lärare och personal genom förslagen om att reglera såväl undervisningstid som tid för planering och uppföljning.

När reformer genomförs behöver tid avsättas såväl för förskollärares, lärares och rektorers kompetensutveckling som för den lokala organisationen. Lokalt kommer det att uppstå en brist på tid när alla nya reformer ska implementeras. Förslagen som beskrivs i utredningen behöver ses tillsammans med de förslag som presenteras i andra utredningar som på olika sätt påverkar innehållet i lärares arbete och hur arbetet ska utföras. Det finns även utredningar som ska föreslå hur rektorernas administrativa börda ska minska och möjligheterna att styra och leda verksamheten ska stärkas, vilket behöver samordnas med denna utrednings förslag.

Avsnitt 11 Konsekvenser av utredningens förslag

SKR konstaterar att utredningen inte till fullo tar höjd för de kostnader som förslagen innebär. SKR uppskattar att kostnaden uppgår till minst 11 miljarder per år, och sannolikt ännu högre.

Planeringstid för förskollärare och lärare i fritidshem föreslås regleras till minst fem timmar. Eftersom detta är ett nytt krav ska det finansieras från grunden enligt finansieringsprincipen. SKR beräknar att kostnaden uppgår till 3 miljarder för förslaget om förskollärares planeringstid och 1 miljard för planeringstid för lärare i fritidshem. Beräkningarna bygger på att den tid som går till planering ersätts med förskollärare respektive lärare i fritidshem.

Införandet av ett tak för undervisningstid föreslås finansieras med 2,5 miljarder per år, utifrån utredningens beräkningsmodell. SKR bedömer att utredningen har underskattat effekterna både vad gäller kostnader och behov av personal. Utredningen utgår i sin beräkning från att den undervisning som på grund av förslag om tak inte längre kan utföras, behöver ersättas med ytterligare lärare. För att beräkna behovet av antal ytterligare heltidstjänster har utredningen använt sig av total årsarbetstid (1 767 timmar). Detta beräkningssätt innebär dock att de ytterligare heltidstjänster som redovisas skulle undervisa 100 procent av sin tid. Räknar man i stället med det av utredningen föreslagna taket blir kostnaden ca tre gånger så hög, drygt 7 miljarder per år. Sannolikt blir de faktiska kostnaderna ännu högre, eftersom syftet med förslaget är att undervisning ska ligga inom intervallet – inte vid det högsta intervallet. Detta har också utredningen pekat på genom sina beräkningar.

Utredningens förslag angående relation/faktor innebär att för varje timme en lärare undervisar ges minst en timme för planering och uppföljning. Utredningen konstaterar att detta också kan vara kostnadsdrivande, men det föreslås ingen finansiering för denna del. SKR bedömer att förslaget innebär en utökning av tiden för planering och uppföljning. SKR kan utöver det konstatera att syftet med förslaget är att antingen tränga undan så kallade övriga arbetsuppgifter som andra kan göra eller, när lärare behöver fortsätta göra så kallade övriga arbetsuppgifter, minska antalet timmar en lärare undervisar. Sammantaget är SKR:s samlade bedömning att förslaget i denna del kommer leda till en ökad kostnad och ett ökat behov av personal.

Förutom de kostnader som uppstår, ökar behovet av förskollärare, lärare och annan personal i hela landet. Dessutom påverkas förutsättningarna att styra och leda verksamheten vid införande av utredningens förslag. Se beräkningar och utvecklade resonemang i bilaga till remissvaret.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson, Ordförande

***Liberalerna lämnar reservation enligt bifogad bilaga
Kostnadsberäkning till SKR yttrande enligt bifogad bilaga 2***